IN NAAM VAN DE KONING

vonnis

RECHTBANK NOORD-HOLLAND

Handel, Kanton en Bewind
Zittingsplaats Alkmaar
AJB/BL

zaaknummer / rolnummer: C/15/286248 / HA ZA 19-205

Vonnis van 12 februari 2020

in de zaak van

de (kerkelijke) rechtspersoon krachtens artikel 2:2 BW
PROTESTANTSE GEMEENTE WIERINGEN,
gevestigd te Hollands Kroon,
eiseres,
advocaat mr. E.C.J. Ris te Amsterdam,

tegen

de publiekrechtelijke rechtspersoon
GEMEENTE HOLLANDS KROON,
zetelende te Anna Paulowna, gemeente Hollands Kroon,
gedaagde,
advocaat mr. H.B. de Regt LLM. te Alkmaar.

Partijen zullen hierna Protestantse Gemeente en de Gemeente genoemd worden.

1. De procedure

1.1. Het verloop van de procedure blijkt uit:
- de dagvaarding van 8 maart 2019 met producties 1-18;
- de conclusie van antwoord met producties G1-G7;
- het vonnis van 24 juli 2019;
- de brief van 4 december 2019 met producties G8-G10;
- de brief van 10 december 2019 met de akte ruilverkaveling Wieringen van 27 juni 1997;
- de aantekeningen ter comparitie van de zijde van de Gemeente;
- het proces-verbaal van de comparitie gehouden op 18 december 2019.

1.2. Ten slotte is vonnis bepaald.

2. De feiten

2.1. In de gemeente Hollands Kroon in het dorpje Oosterland staat de middeleeuwse Michaëlskerk, ook bekend als de Oosterlander Kerk. Naast de kerk, vlak er tegenaan, staat een eveneens middeleeuwse kerktoren (hierna: de kerktoren). Via deze toren heeft men toegang tot de kerk.

2.2. De Protestantse Gemeente was tot voor kort eigenaar van het perceel sectie G nummer 127 (gemeente Wieringen) waarop de kerk en de kerktoren staan.

2.3. In 1798 is de Staatsregeling voor het Bataafsche Volk in werking getreden. Hierin werd vastgelegd dat voortaan alle kerkgebouwen opnieuw moesten verdeeld onder de verschillende lokale kerkgenootschappen maar dat de torens "aan de Kerkgebouwen gehegt, benevens de Klokken, met derzelver huisingen, worden verklaard, eigendommen te zijn en te blijven der Burgerlijke Gemeenten, staande ten allen tijde onder dezelver beheering en onderhoud" (artikel VI).

2.4. Bij akte ruilverkaveling van 27 juni 1997 heeft ruilverkaveling van het blok genaamd Wieringen tot stand gekomen. In de akte wordt vermeld:

(...)
De hervormde Gemeente Oosterland Hippolytushoef, gevestigd te Hippolytushoef, het geheel in eigendom, kavel 012.131 (gemeente Wieringen, sectie G, nummer 127)
(...)

2.5. Op 15 juni 2017 heeft de Protestantse Gemeente het perceel met de kerk, maar niet de toren, verkocht aan de Stichting BOK (Stichting Behoud Oosterlander Kerk, hierna: BOK). In de koopovereenkomst is onder meer vermeld:

1. In verband met de onduidelijkheid in eigendomstoekenning van het gebouw Kerkweg 20 (toren), neemt BOK per vandaag het beheer over van de toren zoals PGW (= Protestantse Gemeente, rechtbank) tot vandaag, als goed huisvader, heeft gehad;
2. dat BOK de juridische uitspraak aangaande het eigendom van de toren zal respecteren. PGW zal de juridische uitspraak overleggen aan BOK. Indien op grond van deze juridische uitspraak vast komt te staan dat PGW eigendomsrechten van de toren heeft, zal BOK deze eigendomsrechten van de PGW overnemen onder de voorwaarde dat de eindoplevering van het restauratiewerk aan de toren heeft plaatsgehad.

2.6. Vervolgens heeft levering aan BOK plaatsgevonden.

3. Het geschil

3.1. De Protestantse Gemeente vordert dat de rechtbank bij vonnis, zoveel mogelijk uitvoerbaar bij voorraad:

1 voor recht verklaart dat de Gemeente eigenaar is van onderhavige toren.
2 de Gemeente veroordeelt om er aan mee te werken dat de eigendomsrechten van de toren bij het kadaster worden ingeschreven, onder welke medewerking zo nodig begrepen moet worden het doen opmaken van een notariële akte, en bepaalt dat het in dezen te wijzen vonnis in de plaats kan treden van een ter uitvoering van het vonnis op te maken akte;
althans dat het de rechtbank behage de gevraagde veroordelingen zodanig te formuleren als hij in goede justitie geraden acht;

met veroordeling van de Gemeente in de kosten van deze procedure, vermeerderd met een bedrag van € 157,00 voor nakosten, zonder dat betekening van het vonnis heeft plaatsgehad, verhoogd met een bedrag van € 82,00 indien en voor zover de Gemeente niet binnen 14 dagen na aanschrijving aan de veroordeling zal hebben voldaan en het vonnis om die reden is betekend en deze bedragen vermeerderd met de wettelijke rente vanaf 14 dagen nadat deze bedragen verschuldigd zijn geworden tot aan de dag der algehele voldoening.

3.2. De Gemeente voert verweer.

3.3. Op de stellingen van partijen wordt hierna, voor zover van belang, nader ingegaan.

4. De beoordeling

4.1. De Protestantse Gemeente heeft ter onderbouwing van zijn vordering het volgende gesteld. De Gemeente is eigenaar van de kerktoren. Dat is zo bepaald in artikel VI van de Staatsregeling uit 1798, waarin staat dat alle kerktorens van de Gemeentes zullen zijn, ongeacht wie eigenaar is van de ondergrond waarop ze staan (in dit geval de Protestantse Gemeente), en dat is sindsdien ongewijzigd gebleven. Er heeft geen wijziging in de eigendom plaatsgevonden. De Protestantse Gemeente is niet eigenaar geworden van de kerktoren als gevolg van verkrijgende verjaring. De Protestantse Gemeente is altijd slechts houder geweest van de kerktoren. Ten eerste is de Protestantse Gemeente daar zelf altijd van uit gegaan. Bovendien heeft de Gemeente zich als eigenaar gedragen, bijvoorbeeld door de toren te onderhouden en te herstellen en te verzekeren. Dat blijkt onder meer uit berichten in kranten of notulen van Gemeentevergaderingen waarin berichten van die strekking staan. Weliswaar stond de (rechtsvoorganger van de) kerk in 1832 reeds al eigenaar vermeld in het kadaster, maar dat vormt geen bewijs van het eigenaarschap van de kerk. Het kadaster is immers een negatief stelsel. Ook de ruilverkaveling van 1997 heeft geen veranderingen in het eigendomsrecht gebracht. De rechtsgeldigheid van de ruilverkaveling en de consequenties ervan worden bestreden. Uit de akte van toedeling blijkt weliswaar dat het perceel waarop de kerktoren staat aan de Protestantse Gemeente is toegedeeld, maar er blijkt niet dat het perceel is ingebracht. Ook blijkt niet dat de Protestantse Gemeente en de Gemeente hebben ingestemd met een wijziging in de eigendomsverhoudingen en ook blijkt niet dat het de bedoeling was om deze wijziging in eigendom te laten plaatsvinden. De ruilverkaveling was niet bekend bij Protestantse Gemeente. Tot slot heeft de ruilverkaveling de uitzondering van de Staatsregeling intact gelaten waardoor geen sprake is van eigendomsverkrijging door verticale natrekking.

4.2. De Gemeente heeft de stellingen van de Protestantse Gemeente betwist en aangevoerd dat de Protestantse Gemeente niet ontvankelijk is in zijn vordering omdat hij er geen belang meer bij heeft nu hij geen eigenaar meer is van het perceel: de Protestantse Gemeente heeft het perceel immers onlangs verkocht en geleverd aan BOK.

4.3. De Protestantse Gemeente heeft betwist dat hij niet ontvankelijk is in zijn vordering. Verder hebben beide partijen vastgehouden aan hun stellingen en verweren en deze nader onderbouwd.

4.4. De rechtbank oordeelt als volgt. De stelling van de Gemeente dat de Protestantse Gemeente geen belang heeft bij zijn vordering, en derhalve niet ontvankelijk is, wordt verworpen. Weliswaar is de Protestantse Gemeente op dit moment geen eigenaar meer van het onderliggende perceel, maar de Protestantse Gemeente en de stichting BOK hebben, in het kader van de eigendomsoverdracht van het perceel en de kerk, afspraken gemaakt over de onderhavige door de Protestantse Gemeente te voeren rechtszaak met betrekking tot de kerktoren en hun beider verantwoordelijkheden, afhankelijk van hoe de rechtszaak uitpakt. De rechtbank ziet daarin een valide procesbelang aan de zijde van de Protestantse Gemeente.

4.5. De rechtbank zal thans overgaan tot inhoudelijke beoordeling van de zaak.

4.6. Wat er ook zij van eerdere eigendomsverhoudingen, in 1997 is de Protestantse Gemeente naar het oordeel van de rechtbank eigenaar geworden van de kerktoren. De titelzuiverende werking van ruilverkaveling, een originaire wijze van eigendomsverkrijging, heeft het perceel waarop de kerktoren staat immers gezuiverd van alle rechten, ook van het recht dat op grond van de Staatsregeling 1798 gold. Uit de akte van toedeling in het kader van ruilverkaveling blijkt niet dat dit recht of enig opstalrecht opnieuw gevestigd is. Een en ander betekent dat de kerktoren ten tijde van de ruilverkaveling door natrekking eigendom is geworden van degene die door de ruilverkaveling eigenaar van het perceel geworden is. Dat is de Protestantse Gemeente. Aan de Protestantse Gemeente, althans aan zijn rechtsvoorganger De hervormde Gemeente Oosterland Hippolytushoef, is het perceel immers toegedeeld (zie vermelding onder 2.4). Het verweer van de Protestantse Gemeente dat de ruilverkaveling het recht uit de Staatsregeling 1798 intact heeft gelaten stuit hierop af.

4.7. De rechtbank verwerpt de stellingen van de Protestantse Gemeente dat de Gemeente zich als eigenaar heeft gedragen en daardoor het eigendom heeft verkregen. Deze stellingen zien allemaal op gedragingen tussen 1924 en 1985, dus voorafgaand aan de ruilverkaveling. Ze doen niet ter zake omdat, daargelaten de vraag of sprake is geweest van handelingen waaruit de pretentie van eigendom zou kunnen worden afgeleid, geldt dat de ruilverkaveling ook een einde maakt aan dit soort op grond van verjaring verkregen rechten.

4.8. De rechtbank verwerpt eveneens de stellingen van de Protestantse Gemeente waarmee hij de rechtsgeldigheid van de ruilverkaveling betwist (perceel niet ingebracht, partijen hebben niet bedoeld in te stemmen met wijziging van eigendom, de Protestantse Gemeente was niet bekend met de ruilverkaveling). De eigendomsverkrijging door ruilverkaveling, die reeds 22 jaar geleden heeft plaatsgevonden, is een originaire wijze van eigendomsverkrijging die niet met deze stellingen kan niet worden aangetast.

4.9. De rechtbank heeft hierboven vastgesteld dat de Protestantse Gemeente in ieder geval vanaf 1997, na de ruilverkaveling, eigenaar is geworden van de kerktoren.

De rechtbank kan geen uitspraak doen over de vraag wie thans eigenaar is aangezien een partij die daarbij (proces)belang heeft, namelijk de stichting BOK, niet in het geding betrokken is. De rechtbank overweegt dat in de stellingen en verweren van de Gemeente en de Protestantse Gemeente geen aanknopingspunten te vinden zijn op grond waarvan kan worden aangenomen dat de Gemeente na 1997 alsnog eigenaar is geworden. Het voorgaande betekent dat alle vorderingen van de Protestantse Gemeente zullen worden afgewezen.

4.10. De Protestantse Gemeente zal als de in het ongelijk gestelde partij in de kosten van het geding worden veroordeeld. De kosten aan de zijde van de Gemeente worden begroot op € 1.086,– aan salaris advocaat.

4.11. De Gemeente vordert dat de Protestantse Gemeente wordt veroordeeld om aan hem de wettelijke rente over de proceskosten te voldoen. Deze vordering is toewijsbaar zoals vermeld in het dictum.

4.12. De door de Gemeente gevorderde veroordeling in de nakosten is in het kader van deze procedure slechts toewijsbaar voor zover deze kosten op dit moment reeds kunnen worden begroot. De nakosten zullen dan ook op de wijze worden toegewezen zoals vermeld in het dictum.

5. De beslissing

De rechtbank

5.1. wijst het gevorderde af.

5.2. veroordeelt de Protestantse Gemeente in de proceskosten van de Gemeente, tot op heden begroot op het bedrag van € 1.086,–, te vermeerderen met de wettelijke rente in de zin van artikel 6:119 BW vanaf de vijftiende dag na betekening van dit vonnis tot aan de dag van algehele voldoening.

5.3. veroordeelt de Protestantse Gemeente in de na dit vonnis voor de Gemeente ontstane kosten, begroot op € 157,00 aan salaris advocaat, te vermeerderen met een bedrag van € 82,00 aan salaris advocaat indien betekening van de uitspraak heeft plaatsgevonden en de veroordeelde niet binnen veertien dagen na aanschrijving aan het vonnis heeft voldaan.

5.4. verklaart deze proceskostenveroordeling uitvoerbaar bij voorraad.

VOOR GROSSE AFGEGEVEN
de griffier
12 - 02 - 2020

Dit vonnis is gewezen door mr. B. Liefting-Voogd en in het openbaar uitgesproken op 12 februari 2020.

RECHTBANK NOORD-HOLLAND

R **AANGETEKENDE BRIEF NL**
NL Frankering betaald €9.05
50 gr. 207757

D
PostNL
25-02-2021 12:14
NL

3SRPKS374190415 1760AA 8

[redacted]

AMR-F | AMR-1202/1303(Za)

Postbus 8 1760AA
KBR Bruna Westra mede h.o.d.n. Bru
Sluisplein 16, 1761BT Anna Paulowna